

Інформація
про стан реалізації у 2016 році
Державної цільової соціальної програми підтримки сім'ї
на період до 2016 року
(постанова Кабінету Міністрів України від 15 травня 2013 року №341,
зі змінами)

Метою Державної цільової соціальної програми підтримки сім'ї на період до 2016 року (далі - Програми) є збереження традиційних сімейних цінностей, посилення мотивації до реєстрації шлюбів, свідомого народження і виховання дітей, а також підвищення соціального захисту сімей, які опинились у складних життєвих обставинах.

Протягом звітного періоду міністерства, інші причетні центральні органи виконавчої влади, обласні та Київська міська державні адміністрації забезпечували здійснення заходів, визначених у Програмі.

Сім'я є найважливішою ланкою у механізмі життєдіяльності та демографічного відтворення поколінь, а сімейна структура населення є тим соціально-демографічним каркасом суспільства, на якому базується його відтворення.

Тому, пріоритетним завданням Мінсоцполітики на сьогодні є соціальна підтримка та відтворення повноцінного інституту сім'ї, насамперед сімей з дітьми, пропагування відповідального батьківства та материнства, збереження традицій українського народу.

Виконання заходів в рамках державної програми підтримки сім'ї сприятиме підвищенню престижу сім'ї, посиленню ціннісних орієнтацій населення на сімейний спосіб життя, зміцненню шлюбу та зменшенню кількості розлучень, збільшенню кількості сімей, в яких виховується двоє та більше дітей, формуванню у молоді відповідального та усвідомленого батьківства, що призведе до зменшення кількості сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах, мінімізації проявам насильства в сім'ї тощо.

Захід 1 (завдання 1). Удосконалення нормативно-правової бази у сфері формування та реалізації державної політики з питань сім'ї та дітей.

З метою удосконалення нормативно-правової бази у сфері сім'ї, забезпечення сприятливих умов для всебічного розвитку сім'ї, а також підвищення престижу материнства, посилення уваги до проблем народжуваності, жінкам, які народили та виховали до восьмирічного віку п'ятьох і більше дітей, у тому числі дітей усиновлених, враховуючи їх вагомий особистий внесок у виховання дітей у сім'ї, створення сприятливих

умов для здобуття дітьми освіти, розвитку їх творчих здібностей, формування високих духовних і моральних якостей, присвоюється почесне звання України «Мати-героїня».

У зв'язку з цим прийнято:

- Указ Президента України від 02 липня 2016 року №284 «Про внесення змін до Положення про почесні звання України», метою якого є встановлення граничних термінів розгляду документів про присвоєння почесного звання України «Мати-героїня», та визначення критеріїв об'єктивного оцінювання заслуг жінок, які мають право на представлення до присвоєння почесного звання «Мати-героїня».

- постанову КМУ від 11 травня 2016 р. № 337 «Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 2 березня 2010 р. № 209 і від 23 грудня 2015 р. № 1099», метою якої є удосконалення форми бланків посвідчень, спрощення їх виготовлення та забезпечення посвідченнями батьків багатодітних сімей і дітей з багатодітних сімей тощо.

Для підвищення престижу материнства, посилення уваги до проблем народжуваності, жінкам, які народили та виховали до восьмирічного віку п'ятьох і більше дітей, у тому числі дітей усиновлених, враховуючи їх вагомий особистий внесок у виховання дітей у сім'ї, створення сприятливих умов для здобуття дітьми освіти, розвитку їх творчих здібностей, формування високих духовних і моральних якостей, присвоюється почесне звання України «Мати-героїня».

Починаючи з 2008 року жінкам, яким присвоєно почесне звання України «Мати-героїня», виплачується одноразова винагорода у десятикратному розмірі прожиткового мінімуму, встановленого для працевдатних осіб з 1 січня року, в якому жінці було присвоєно почесне звання.

У 2015 році Указами Президента України почесне звання України присвоєно 3 155 жінкам та виплачено одноразову винагороду в сумі 38,1 млн. грн.

У 2016 році почесне звання України «Мати-героїня» присвоєно 2 157 жінкам (Укази Президента України «Про присвоєння почесного звання «Мати-героїня» від 07.05.2016 № 198 та від 08.12.2016 № 548).

Найбільша кількість жінок, які отримали почесне звання «Мати-героїня»:

Закарпатська область – 392 осіб;

Рівненська область – 294 осіб;

Івано - Франківська область – 151 осіб.

Буде виплачено одноразову винагороду в сумі 29,7 млн. грн.

Триває робота з вдосконалення законодавства у сфері здійснення заходів щодо запобігання насильству в сім'ї.

З метою удосконалення національного законодавства з питань запобігання та протидії домашньому насильству, відповідно до вимог Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами (Стамбульська конвенція) Мінсоцполітики розроблено проект Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству».

Для боротьби з домашнім насильством проект акта впроваджує комплексний підхід та суттєво доповнює існуючі інструменти, пропонує нові визначення термінів, покращує захист потерпілих від домашнього насильства.

Законопроект передбачає механізм реалізації заходів щодо попередження та надання ефективної допомоги особам, які постраждали від такого насильства.

Метою проекту акта є узгодження положень чинного законодавства України у сфері протидії домашньому насильству та насильству стосовно жінок і адаптування його до європейських стандартів, що забезпечують підготовку бази для ратифікації Стамбульської конвенції, передбаченої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.05.2015 №450-р.

Проектом Закону пропонується внести зміни до:

Кодексу законів про працю України;

Кодексу України про адміністративні правопорушення;

Цивільного процесуального кодексу України;

Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків»;

Закону України «Про охорону дитинства»;

Закону України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю»;

Закону України «Про соціальні послуги»;

Закону України «Про судовий збір»;

Закон України «Про Національну поліцію».

Прийняття проекту акта сприятиме:

- гармонізації положень чинного законодавства;
- протидії дискримінації за ознакою статі, що дасть змогу імплементувати міжнародні стандарти протидії насильству, забезпечити комплексний підхід до запобігання будь-яким формам насильства стосовно жінок, узгодити політику рівності жінок та чоловіків та профілактику насильства, що передбачене чинним законодавством України та розширить коло осіб, які підпадають під дію законодавства;

- запровадженню додаткових заходів, спрямованих на створення запобіжних і захисних механізмів боротьби з усіма формами насильства за ознакою статі (домашнє насильство, сексуальне насильство, переслідування, сексуальні домагання, примусові шлюби, каліцтва жіночих геніталій, примусові аборти, примусова стерилізація), чим буде забезпечено відповідність законодавства України сучасним європейським стандартам у цій сфері;

- забезпеченню додаткових гарантій захисту права на рівність між чоловіками та жінками, вилученню правових положень, які спричиняють дискримінацію; вдосконаленню цивільно-правових засобів захисту потерпілих від насильства;

- вдосконаленню роботи служб підтримки потерпілих від насильства, (державних телефонних «гарячих ліній» тощо);

- вдосконаленню збору впорядкованих за категоріями відповідних статистичних даних;

- позитивним змінам у сферах охорони здоров'я, освіти, забезпечення добробуту дітей, умов праці, (щодо обов'язків роботодавців у частині охорони праці працюючих тощо).

Реалізація проекту акта не потребуватиме додаткових витрат з Державного бюджету України, оскільки забезпечуватиметься в межах коштів, передбачених у Державному бюджеті України на утримання державних органів, до компетенції яких належить виконання запропонованих заходів.

Всі положення, які покладені в основу законопроекту «Про запобігання та протидію домашньому насильству», повністю узгоджуються зі світовими і європейськими підходами, зокрема повністю відповідають положенням Стамбульської конвенції, Ратифікація Стамбульської конвенції означатиме взяття на себе державою важливих, але досить обтяжливих зобов'язань.

Саме тому, основним кроком на шляху до ратифікації Стамбульської конвенції є прийняття нового законодавства, передусім Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству». Це засвідчить свідомий вибір нашої держави на користь європейських стандартів поваги та захисту прав людини, адже в першу чергу це допоможе особам, які постраждали від домашнього насильства, отримати захист і належну допомогу.

Проект закону зареєстровано в Верховній Раді України за № 5294 від 20.10.2016. На пленарному засіданні Верховної Ради України, яке відбулося 17.11.2016 проект акта прийнято за основу в першому читанні.

Під час розгляду у першому читанні народними депутатами України було внесено ряд зауважень та пропозицій до проекту закону, які було враховано при підготовці проекту закону до другого читання.

На засіданні Комітету у справах сім'ї, молодіжної політики, спорту та туризму Верховної Ради України 21.02.2017 одноголосно прийнято рішення скерувати проект Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» для розгляду у другому читанні на пленарному засіданні Верховної Ради України та подальшого його схвалення.

Відповідно до постанови Верховної Ради України від 20.12.2011 № 4183 «Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Інститут сім'ї в Україні: стан, проблеми та шляхи їх вирішення» розроблено Концепцію сімейного виховання дітей і молоді в системі освіти України «Щаслива родина», що містить основні положення, які стосуються підготовки молоді до щасливого подружнього життя та формування відповідального батьківства.

Мета і завдання Концепції – сформувати культурно-розвинену, працездатну, гармонійну, самодостатню і відповідальну особистість чоловіка та жінки, мотивованої на створення щасливої сім'ї та здатну до усвідомленого народження і виховання дітей, тобто забезпечення виконання сім'єю основних її функцій, передусім, виховної та демографічної, що призведе до гармонійного розвитку суспільства, а також зростання економічних та культурних показників, радісного і щасливого життя членів сім'ї.

Також відповідно до постанови Верховної Ради України від 08.12.2015 № 854 «Про Рекомендації парламентських слухань на тему «Сімейна

політика України – цілі та завдання» забезпечується впровадження в системі освіти програм формування сімейних цінностей, сформованих на основі національно-культурної спадщини українського суспільства.

Науково-методичною комісією з проблем виховання дітей та учнівської молоді Науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки України схвалені для використання у загальноосвітніх навчальних закладах рукописи, спрямовані на формування та реалізацію державної політики з питань сім'ї та дітей, а саме:

- навчальна програма факультативного курсу «Екологія особистості та родини» для учнів 10-11 класів (авт. О. І. Скоробагатська, Я. К. Шифріна);

- навчальний посібник для класних керівників, психологів, соціальних педагогів, учителів загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів, студентів педагогічних університетів «Педагогіка сімейного виховання: теорія і методика» (за редакцією С. С. Заєць);

- методичний посібник «Педагогічна підготовка сімей різного типу до професійного самовизначення старшокласників» (автори: В. П. Горпинюк, О. М. Доукіна, Т. В. Кравченко, І. М. Мачуська, К. М. Павицька, Л. В. Повалій, В. Г. Постовий, А. В. Хижняк, О. Л. Хромова);

- методичний посібник «Виховуємо сімейні цінності у вихованців шкіл-інтернатів» (автори: Л. В. Канішевська, С. О. Свириденко, Л. В. Кузьменко, О. Б. Бернацька, Л. Р. Карпушевська, А. І. Грітчина, О. С. Лящук);

- «Сімейні цінності Василя Сухомлинського: тематичний збірник статей» (укладачі: Л. В. Корецька, В. І. Пріт, С. А. Ємельяненко, Л. П. Царик, Н. К. Наумова).

Захід 2 (завдання 1). Узгодження законодавства з положеннями Конвенції Ради Європи про попередження та боротьбу з насильством щодо жінок та домашнім насильством.

Мінсоцполітики підготовлено проект Закону України «Про ратифікацію Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами» (Стамбульська конвенція,) яку було підписано від імені України 7 листопада 2011 року.

Відповідно до Закону України «Про міжнародні договори України» проект закону після погодження з центральними органами виконавчої влади та скеровано на розгляд Верховної Ради України (zareєстровано за № 0119 від 14.11.2016).

Необхідність ратифікації Стамбульської конвенції зумовлена перспективою набуття Україною повноправного членства в ЄС та, відповідно, наближенням існуючого і майбутнього законодавства України до законодавства Європейського Союзу, а також пов'язана із зобов'язаннями України перед Радою Європи.

Стамбульською конвенцією передбачено запровадження дієвого механізму надання допомоги та захисту особам, які постраждали від домашнього насильства.

Зокрема:

- створення притулків для осіб, які постраждали від домашнього насильства з розрахунком 1 сімейне місце на 10 тис. населення;

- забезпечення функціонування «гарячих» ліній з надання допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства;
- запровадження комплексної політики щодо збору та узагальнення статистичних даних про випадки домашнього насильства;
- запровадження спеціальних заходів протидії домашньому насильству, а саме: винесення термінового заборонного припису та обмежувального припису щодо особи, яка вчинила домашнє насильство.

При Мінсоцполітики було створено робочу групу з питань удосконалення законодавства у сфері попередження насильства в сім'ї, до складу якої ввійшли представники: Верховного Суду України, Державної судової адміністрації, Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, Мінсоцполітики, Міністерство закордонних справ, Міністерства внутрішніх справ, Міністерства охорони здоров'я, Міністерства освіти та науки, Київського міського центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, міжнародних та громадських організацій.

Крім того, з метою підготовки до ратифікації Стамбульської Конвенції, Міністерство соціальної політики був основним партнером та бенефіціаром проекту Плану дій Ради Європи для України на 2011-2014 роки (проект 1.3.2: «Запобігання насильству проти жінок і насильству в сім'ї та боротьба з цими явищами»), що фінансувалося Урядом Королівства Швеція відповідно до ст.3 Угоди між Урядом України та Урядом Королівства Швеція про співробітництво у сфері розвитку від 6 грудня 2010 року.

Партнерами проекту з української сторони виступали також Міністерство внутрішніх справ, Міністерство юстиції, Міністерство охорони здоров'я, Міністерство закордонних справ та громадські організації.

Мінсоцполітики також продовжує співпрацювати з міжнародними та неурядовими організаціями, зокрема: надання консультацій на Національній «гарячій лінії» та Національній дитячій «гарячій лінії» з питань протидії торгівлі людьми, запобігання домашньому насильству, жорстокого поводження з дітьми та інших порушень прав дитини.

Для оперативного реагування та надання екстреної інформаційної, психологічної, юридичної, соціально-медичної допомоги в регіонах України забезпечено діяльність «телефонів довіри». Ці спеціалізовані формування існують при центрах соціальних служб, громадських і благодійних організаціях. Головна мета їх роботи – надання на безоплатній основі психологічних, юридичних, інформаційних, соціально-педагогічних, соціально-медичних послуг з питань насильства в сім'ї особам, які звернулись до місцевих телефонних «гарячих ліній».

Водночас, протягом 2016 навчального року у вищих навчальних закладах МВС при підготовці курсантів факультетів міліції громадської безпеки та підвищення кваліфікації дільничних інспекторів міліції, використовується навчально-методичний посібник «Насильство в сім'ї та діяльність органів внутрішніх справ щодо його подолання».

Захід 3 (завдання 1). Проведення соціологічних досліджень та опитувань, які стосуються стану та розвитку інституту сім'ї.

Всеукраїнським благодійним фондом «Сім'я» проведено Всеукраїнське соціологічне дослідження „Фактори сімейного щастя” (1216 респондентів, 5 регіонів України).

Зазначене дослідження дало чіткі відповіді на питання щодо факторів, які зміцнюють українську сім'ю і які її руйнують. Результати дослідження були опубліковані у виданні (1000 прим.) та представлені на прес-конференції в інформаційному агентстві УНІАН.

У Вінниці розроблено та видано статистичний збірник «Сім'ї Вінниччини».

Захід 4 (завдання 1). Здійснення контролю і координації реалізації державної сімейної політики та попередження насильства у сім'ї.

Відповідно до Положення про Міністерство соціальної політики України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17.06.2015 № 423, Мінсоцполітики є спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з питань запобігання насильству в сім'ї.

Питання щодо попередження домашнього насильства та надання допомоги постраждалим від такого насильства, зокрема жінкам, є одним з основних пріоритетів діяльності як Мінсоцполітики, так і інших органів державної влади та місцевого самоврядування.

Важливим кроком є підготовка Міністерством соціальної політики України у співпраці з науковцями та неурядовими організаціями проекту Державної програми запобігання та протидії домашньому насильству в Україні на період до 2022 року. Метою Програми є використання програмно-цільового методу при здійсненні заходів із запобігання та протидії домашньому насильству, шляхом:

- здійснення комплексної державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;
- підвищення рівня обізнаності населення про домашнє насильство, його прояви та наслідки;
- формування у суспільстві негативного ставлення до насильницьких моделей поведінки та нетерпимості до фактів домашнього насильства;
- забезпечення належного захисту та допомоги постраждалим від домашнього насильства, з урахуванням віку, статі та стану здоров'я;
- посилення відповідальності осіб, які вчиняють домашнє насильство, та осіб, до компетенції яких належить реалізація державної політики за цим напрямом;
- впровадження міжнародних стандартів боротьби з домашнім насильством.

Органами Національної поліції вживаються заходи щодо посилення профілактичного впливу на осіб, які скоюють насильство в сім'ї.

У Національній поліції здійснюється співпраця з офісом Координатора ОБСЄ в Україні, Міжнародним благодійним фондом «Українська фундація громадського здоров'я» та Фондом народонаселення ООН в Україні щодо розроблення навчально-методичних та інформаційних матеріалів, а також участі в проведенні нарад та конференцій з питань попередження насильства в сім'ї.

За фінансової підтримки Координатора проектів ОБСЄ в Україні та завдяки відкритим на базі Національної академії внутрішніх справ, Дніпропетровського та Львівського державних університетів внутрішніх справ інтерактивним класним кімнатам, з метою напрацювання практичних навичок з протидії насильству в сім'ї проводиться навчання з особовим складом дільничних офіцерів поліції головних управлінь Національної поліції.

З метою своєчасного реагування на факти насильства в сім'ї на базі громадської організації «Ла Страда – Україна» функціонує Національна «гаряча лінія», де працівниками Національної поліції безпосередньо надаються відповідні консультації.

Представники Національної поліції делеговані до складу робочої групи Комітету Верховної Ради України з питань сім'ї, молодіжної політики, спорту та туризму з підготовки проекту Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» (zareєстрований у Верховній Раді України від 20.10.2016 № 5294) до другого читання Верховною Радою України.

Завдяки вжитим заходам, які спрямовані на раннє виявлення причин учинення насильства в сім'ї, латентність цього виду правопорушення значно знизилася. У зв'язку з цим щороку зростає кількість звернень громадян, стосовно яких учинено насильство в сім'ї, тому на профілактичний облік органів Національної поліції у 2016 році поставлено майже 66,8 тис. таких осіб. На кінець року на обліку перебували 63,6 тис. осіб, які вчинили насильство в сім'ї.

До органів Національної поліції у 2016 році надійшло 127,5 тис. заяв (174,2 тис. у 2013 р.), повідомлень про вчинені правопорушення та інші події, пов'язані з насильством у сім'ї, з яких 982 подано особисто дітьми.

Органами Національної поліції розслідувано 893 (1506 у 2013 р.) кримінальні провадження за кримінальними правопорушеннями, скоєними в сімейному середовищі. З них за ст. 115 (умисне вбивство) КК України – 54, ст. 121 (умисне тяжке тілесне ушкодження) – 63 (103 у 2013 р.), ст. 122 (умисне середньої тяжкості тілесне ушкодження) – 37 (87 у 2013 р.), ст. 125 (умисне легке тілесне ушкодження) – 615 (1,1 тис. у 2013 р.), ст. 129 (погроза вбивством) – 13 (35 у 2013 р.), ст. 152 (згвалтування) цього кодексу – 4 та інші – 107.

Особам, які скоюють насильство в сім'ї, винесено понад 67,5 тис. (96,2 тис. у 2013 р.) офіційних попереджень, 5,8 тис. захисних приписів, 696 осіб направлено до спеціалізованих установ для реабілітації та 3,8 тис. – до кризових центрів для проходження корекційної програми.

Протягом минулого року за фактами вчинення насильства в сім'ї та невиконання захисного припису (ст. 173-2 КУпАП) складено 87,5 тис. адміністративних протоколів тощо.

Захід 1 (завдання 2). Проведення, зокрема, засідань за круглим столом, брифінгів, семінарів, спрямованих на збереження та популяризацію національних культурних сімейних традицій і цінностей, підвищення престижу багатодітних сімей.

Держава докладает максимум зусиль для зміцнення цінностей сім'ї, шлюбу, батьківства та материнства, створює умови для виховання та всебічного розвитку підростаючого покоління на основі національних традицій.

На базі інститутів післядипломної педагогічної освіти Запорізької, Рівненської, Донецької, Миколаївської, Дніпропетровської, Кіровоградської, Харківської, Чернівецької, Одеської, Київської областей та міста Києва проведено семінари-практикуми з підготовки класних керівників, психологів, соціальних педагогів та вчителів.

Мета семінарів-практикумів – сприяння продуктивності і якості роботи класних керівників, психологів, соціальних педагогів, вчителів для організації сімейного виховання у загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах; створення духовно-моральної основи, що базується на усвідомленні, прагненні людини проживати радісне і щасливе життя, ефективно розвиватися в парі й у сім'ї, взаємодіючи при цьому з дітьми, батьками, родом; знайомство з мотивами і принципами створення сім'ї, побудованими на природній системі цінностей людини, які дозволять ще у дошлюбний період закласти надійний фундамент сім'ї.

Крім того, 18 лютого 2016 року відбувся Третій всеукраїнський вебінар на тему «Чоловік і жінка: на шляху створення сім'ї» та 21 квітня 2016 року – Четвертий всеукраїнський вебінар на тему «Уроки життєвої зрілості».

Разом з тим, на офіційному сайті Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти» (www.imzo.gov.ua) розміщений електронний банк досвіду виховної роботи в областях України, зокрема щодо родинно-сімейного виховання, який систематично оновлюється.

Робота з питань сімейного виховання в загальноосвітніх навчальних закладах України триває та знаходиться під постійним контролем Міністерства освіти і науки України.

У цьому контексті вкрай актуальне виховання на українських традиціях. Воно потребує науково обгрунтованого підходу, розвиток якого криється передусім у розбудові всього навчально-виховного процесу та національно-культурних традицій українського народу. Досвід переконує, що без знання своєї історії, культури, свого родоводу, традицій народу і сім'ї неможливо виховувати підростаюче покоління країни.

Для забезпечення рівного доступу дітей до занять у школах естетичного виховання у малих містах, селищах і селах відкриваються філії шкіл, які хоч і не мають статусу юридичних осіб, але діють як повноцінні навчальні заклади і дають можливість навчатися дітям, які проживають у цих населених пунктах.

З метою відвернення від шкідливих звичок діти, серед яких чимало дітей-сиріт та дітей з неблагополучних сімей, залучаються до занять в любительських об'єднаннях і клубах за інтересами, участі в технічних гуртках та художній самодіяльності, музичних, театральних студіях. Робота з дітьми базується на традиціях народної культури і фольклору. У закладах культури активно здійснюється просвітницька робота з питань планування сім'ї, репродуктивного здоров'я, охорони материнства і дитинства тощо.

При багатьох закладах культури працюють телефони довіри, які безкоштовно надають інформаційну та консультативну допомогу, до роботи яких залучаються відповідні спеціалісти (психологи, юристи, педагоги тощо), а також діє молодіжно-інформаційна консультативна служба он-лайн <http://children.kmu.gov.ua/index.html>.

Одним із напрямків діяльності Мінкультури України є підтримка проведення культурно-мистецьких заходів, пов'язаних із питаннями зміцнення цінностей сім'ї, шлюбу, батьківства та материнства і створення умов для виховання та всебічного розвитку підростаючого покоління на основі національних традицій.

Серед них наймасштабнішими є: Всеукраїнський дитячий фольклорний фестиваль «Орелі»; Всеукраїнський фестиваль-конкурс дитячих колективів народного танцю «Толока»; Міжнародний фестиваль-конкурс естрадно-циркових дитячих та юнацьких колективів «Понтійська арена»; Всеукраїнський мистецький молодіжний соціально-екологічний фестиваль «Біле озеро»; Міжнародний фольклорний фестиваль «Калинове літо на Дніпрі»; Міжнародний фестиваль дитячо-юнацької творчості «Сонячний каштанчик».

Народні аматорські колективи беруть активну участь у популяризації українських сімейних традицій, демонструючи національні обряди різних етнографічних регіонів України.

Відродження та популяризація народних сімейних традицій, які сприяють зміцненню сім'ї, є пріоритетним напрямком у роботі обласних центрів народної творчості, які проводять роботу в регіонах щодо аналізу досвіду роботи культурно-мистецьких закладів.

В Україні також функціонує 1176 спеціалізованих бібліотек для дітей, які є державним гарантом забезпечення права дітей на вільний доступ до інформації відповідно до положень Конвенції ООН про права дитини. Вони надають дітям можливість безкоштовного залучення до досягнень національної та світової культури, проведення змістовного дозвілля з урахуванням вікових і психологічних особливостей розвитку.

Одним із пріоритетних напрямків діяльності дитячих бібліотек є робота з сиротами, дітьми з особливими потребами та дітьми з групи «ризик». Дитячі бібліотеки тісно співпрацюють з дитячими будинками, школами-інтернатами, запрошують таких дітей у бібліотеки, для яких проводять багато заходів з милосердя, виховання толерантності, творчі акції, святкові заходи, літературні ранки, дарують дитячі журнали, книжки. Сьогодні бібліотеки залишаються найбільш доступними для соціально-незахищених верств населення закладами, що надають їм гарантовані безкоштовні послуги.

Міністерством освіти і науки України рекомендовано запровадити в загальноосвітніх навчальних закладах програми з підготовки молоді до створення сім'ї, як осередку взаємин, що ґрунтуються на засадах культурних норм і цінностей, відповідального батьківства, зокрема: курс за вибором або факультатив «Сімейні цінності».

Для належної організації впровадження курсу за вибором або факультативу «Сімейні цінності» протягом року в регіонах проводилися Всеукраїнські семінари-практикуми «Сімейні цінності».

Мета семінарів-практикумів – сприяння продуктивності і якості роботи класних керівників, психологів, соціальних педагогів, вчителів для організації сімейного виховання у загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах; створення духовно-моральної основи, що базується на усвідомленні, прагненні людини проживати радісне і щасливе життя, ефективно розвиватися в парі й у сім'ї, взаємодіючи при цьому з дітьми, батьками, родом; знайомство з мотивами і принципами створення сім'ї, побудованими на природній системі цінностей людини, які дозволять ще у дошлюбний період закласти надійний фундамент сім'ї.

У зазначених заходах брали участь фахівці управліннь освіти, соціальні педагоги та вчителі загальноосвітніх навчальних закладів, які впроваджуватимуть курс за вибором або факультатив «Сімейні цінності».

Держкомтелерадіо, в свою чергу, сприяє висвітленню державними засобами масової інформації заходів, спрямованих на виконання Державної цільової соціальної програми підтримки сім'ї до 2016 року.

Національною телекомпанією України зазначена тема висвітлювалася у передачах: «Надвечір'я», «Нехай вам буде кольорово», «Про головне», «Околиця», «Українського роду», «Віра. Надія. Любов», «Моменти життя», «Слово регіонам».

В інформаційних випусках новин «Підсумки тижня», «Новини», «Офіційна хроніка», «Підсумки дня», «Про головне», «Нащадки», «Здоров'я» транслювалися сюжети спрямовані на захист сімейних цінностей. Зокрема, йшлося про: проведення Всеукраїнського тижня планування сім'ї, відкриття дитбудинків сімейного типу, виховання дітей у прийомних сім'ях, роботу соціальних служб, проведення фестивалю «Весільна фортеця» у м. Кам'янець-Подільському та інше.

Крім того, на сайті НТКУ у розділі «Новини» систематично висвітлюється зазначена тематика. Наприклад, ця інформація містилася у таких публікаціях: «Жодна інтеграція не має руйнувати українських традицій», «Дмитро Колесніков: «Дніпропетровщина переходить на новий рівень у вирішенні питань сирітства», «В Україні набирає обертів рух за відродження слов'янських традицій», «Хорвати на референдумі підтримали, що шлюб — це союз чоловіка і жінки», «Десятий ювілейний міжнародний фестиваль православного кіно «Покров» стартував у Києві».

Національна радіокомпанія України також висвітлювала цю тему в передачах: «Порядок денний», «Житейські будні», «Відкрита студія», «Тема дня», «Практикум», «Новини», «Підсумки тижня», «Підсумки дня», «Кольоровий світ», «Поетичні акварелі», «Школяда», «Житейські будні», «Старшокласник», «Знай наших!».

ДТРК «Всесвітня служба «Українське телебачення і радіомовлення» (УТР) систематично створює передачі, які висвітлюють заходи з формування позитивного іміджу сім'ї та сімейних цінностей.

Протягом 2016 року в ефірі телекомпанії демонструвалися програми із зазначеної тематики, а також висвітлення питання недопущення жорстокості та насильства в сім'ї.

Так, інформаційні програми «Пульс» та «Пульс-Тиждень» транслювали сюжети про: проведення Всеукраїнського тижня планування

сім'ї, відзначення Дня матері, Дня сім'ї. Зазначеній тематиці були присвячені програми «Бути жінкою» та «Знамениті українці». На період літніх канікул УТР започаткувала спеціальну рубрику, у рамках якої транслювалися програми: «Ровесник», «Телезнайка», «Телемайстерня», «Територія дитинства», які висвітлювали питання становлення молодого покоління, розвитку юних талантів та особистості у сім'ї, забезпечення культурного та духовного розвитку дитини, формування здорового способу життя дітей, захисту прав дітей різних категорій, недопущення жорстокості та насильства у родині, пропагували сімейні форми виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Обласними державними телерадіокомпаніями також систематично проводиться інформаційно-роз'яснювальна робота з реалізації державної сімейної політики.

Житомирською ОДТРК протягом звітнього періоду транслювалися сюжети, що висвітлюють заходи з формування позитивного іміджу сім'ї та сімейних цінностей, у програмах: «Новини Житомирщини», «Новини 103,4», «Пріоритети часу», «Гаряча лінія» та «Соціальні пріоритети».

Крім того, в ефірі Житомирського обласного радіо транслювалася соціальна реклама «16 днів проти насильства в сім'ї», а в ефірі радіо «Житомирська хвиля» рекламний ролик «Не роби аборт».

Херсонська ОДТРК «Скіфія» у програмах: «Вечірня студія», «Спілкування», «Молодіжний квартал», «ТН», «Тиждень», «Ранок» показувала інтерв'ю, репортажі про заходи щодо створення сім'ї та підтримки родинних цінностей.

В ефірі Херсонського обласного радіо звучали передачі «Добранок-шоу», «Панорама», «Радіодіалоги» про традиції української родини, сьогодення молодих сімей, репортажі про заходи стосовно створення сім'ї. Крім того, транслювалися соціальні ролики про підтримку сімейних цінностей.

Вінницькою ОДТРК ця тема висвітлювалася у програмах: «ТНВ», «Обери життя», «Громада», «Лінія здоров'я».

Чернівецькою ОДТРК питання реалізації державної сімейної політики в Україні висвітлювались у телепрограмах: «Новини», «Резонанс», «Телевізійна студія «А-3», «Толока» та радіопрограмах: «Соціальний вимір», «Символи», «Джерела знань», «Точка дотику», «У колі сім'ї», «Вікно душі».

Крім того, творчим об'єднанням телепрограм для румунського та молдавського населення Чернівецької ОДТРК транслювалися передачі із зазначеної теми: «Одвічні цінності», «У нас на Буковині», «Ми діти цієї землі».

Державні та комунальні друковані ЗМІ, Українське національне інформаційне агентство «Укрінформ» впродовж 2016 року також забезпечували висвітлення теми сімейної політики.

Висвітлювали цю тематику і місцеві комунальні друковані засоби масової інформації.

Так, висвітлення забезпечували друковані ЗМІ:

Чернігівської області: «Слово Варвинщини» («На допомогу сім'ям у складних життєвих обставинах»); «Новини Городнянщини», («Від миру вдома

— до ладу в суспільстві»; «Життя Семенівщини» («16 днів проти гендерного насильства»); «Сіверський край» («Для сімей, що в складних обставинах»); «Вісті Борзнянщини» («Підтримка сімей з дітьми — стратегічна інвестиція в розвиток України XXI століття»);

Хмельницької області: «Життя і слово» («Що таке насильство», «Щодо попередження насильства в сім'ї»); «Зоря» («Актуальні питання виховання підростаючого покоління», «Запобігання правопорушення та злочинності серед дітей, учнівської і студентської молоді та батьківської громадськості», «Свято щасливого дитинства», «Дружна родина - щаслива дитина», «Насильство в сім'ї руйнує її», «Задля профілактики соціального сирітства»); «Городоцький вісник» («Стоп Насильство!»); «Без втручання зовні насильство не подолати»; «Дунаєвецький вісник»: «Тепло родинного кола»; «Їх обов'язок – підтримати і допомогти»; «Кожній дитині – сімейний затишок»; «Гадаєте сім'я – це максимум сім «Я»?»; «Боротьба з насильством у сім'ї – справа усього суспільства».

Тернопільської області: «Свобода» («Доступне житло – не міф, якщо будувати за державною програмою»; «Без великої родини нема щастя для дитини»; «Усе починається від мами і тата», «За сімейним підрядом»;

Сумської області: «Вісті Світловодщини» («Підвищення якості життя для сімей з дітьми – пріоритетне завдання влади на місцях»); «Зорі над Синюхою» («Фестиваль багатодітних родин»); («В. Згама: У районі постійно ведеться робота з родинами, які опинилися в кризовій ситуації»);

Івано-Франківської області: «Галичина» («Уряд затвердив державну цільову соціальну програму підтримки сім'ї до 2016 року»), «Верховинські вісті» («Пільги для багатодітних сімей»); «Вісті Калущини» («Державна підтримка багатодітних сімей»).

Захід 2, 3 (завдання 2). Виготовлення та розміщення зовнішньої реклами (плакати, буклети, сітілайти бігборди), спрямованої на розвиток та підтримку сім'ї, збереження орієнтації населення на сімейний спосіб життя; популяризація моделі «доброго батька» та запобігання насильству в сім'ї. Проведення інформаційно-просвітницької кампанії на місцевому рівні щодо розвитку та підтримки сім'ї, спрямованої на збереження орієнтації населення на сімейний спосіб життя; популяризації моделі «доброго батька» та запобігання насильству в сім'ї.

З метою пропаганди позитивного іміджу сім'ї та її підтримки в регіонах організовано роботу щодо проведення інформаційної кампанії, спрямованої на широке інформування щодо збереження орієнтації населення на сімейний спосіб життя; популяризації моделі «доброго батька» та запобігання насильству в сім'ї.

З 25 листопада до 10 грудня щорічно в Україні проводиться культурно-просвітницькі заходи в рамках Всеукраїнської акції «16 днів проти насильства». яка з 1991 року підтримуються всією міжнародною спільнотою.

Зазначені заходи акції проводилися з метою привернення уваги громадськості до актуальної для українського суспільства проблеми подолання насильства в сім'ї, активізації партнерського руху громадських

організацій та державних органів щодо попередження насильства, сприяння утвердженню ненасильницької ідеології в суспільстві.

У рамках акції Міністерством соціальної політики за участю міжнародних та громадських організацій: Фонду народонаселення ООН в Україні, МБФ «Українська фундація громадського здоров'я» та громадської організації «Ла Страда –Україна» проведено інформаційно-просвітницькі заходи для підвищення обізнаності населення щодо попередження насильства в сім'ї та жорсткого поводження з дітьми, формування свідомості всіх верств населення стосовно нетерпимого ставлення до насильства.

У рамках Акції, зокрема проведено:

- виставку дитячих малюнків проти домашнього насильства «Дім під веселкою», 18.11.2016;
- прес-брифінг за участю представників Уряду України, Верховної Ради України представників ООН в Україні та громадянського суспільства з нагоди початку кампанії «16 днів проти насильства», 25.11.2016;
- прес-брифінг до Міжнародного дня боротьби за ліквідацію насильства щодо жінок в рамках щорічної кампанії «16 днів проти насильства!», 25.11.2016;

Також працівниками Мінсоцполітики надавалися консультації (26.11.2016, 02.12.2016 та 08.12.2016) на Національній телефонній «гарячій лінії» з питань попередження домашнього насильства та Національній дитячій «гарячій лінії» з питань жорсткого поводження з дітьми та інших порушень прав дитини.

У регіонах України також проводилися заходи, організовані структурними підрозділами, відповідальними за реалізацію державної політики щодо попередження насильства в сім'ї, центрами соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, службами у справах дітей, органами національної поліції, міжнародними та громадськими організаціями (по окремому плану).

За сприяння Державного комітету України з питань телебачення і радіомовлення проведення щорічної акції широко висвітлювалося у засобах масової інформації, зокрема здійснювався постійний медіа-супровід заходів телерадіокампаніями, розміщувалися постійні рубрики на сторінках газет. Було організовано трансляцію відеороликів соціальної спрямованості в програмах телерадіомовлення в областях України.

Захід 4, 5 (завдання 2). Підготовка та розповсюдження інформаційних матеріалів для населення щодо видів державної допомоги сім'ям з дітьми, малозабезпеченим сім'ям, у тому числі багатодітним сім'ям. Підготовка та видання інформаційних збірників з питань сім'ї, підготовки молоді до життя в подружжі, усвідомленого батьківства тощо.

Протягом 2016 року фахівцями структурних підрозділів, на які покладені функції з реалізації сімейної політики райдержадміністрацій та міськвиконкомів розповсюджено буклети і пам'ятки, інформаційно – просвітницькі матеріали з питань попередження насильства в сім'ї та щодо соціальної роботи з сім'ями, які опинилися в складних життєвих обставинах.

З метою попередження насильства в сім'ї проведено інформаційно-просвітницьку роботу (надання індивідуальних консультацій, проведення бесід, лекцій, відеолекторіїв) серед дітей та молоді на тему: «Стоп насильству!», «Гендерне насильство, як проблема порушення прав людини», «Застосування авторитарного стилю виховання в сім'ї – виправдано», «Насильство щодо дітей у школах», проведення форуму-театру на тему «Як виявити та запобігти різним формам насильства», та інше.

На сайті Київської міської державної адміністрації в категорії «Соціальний захист» розміщено інформацію щодо соціальних послуг, які надаються багатодітним, неповним сім'ям, матерям-героїням тощо. На сайтах райдержадміністрацій також є інформація про соціальні послуги, які надаються сім'ям; триває співпраця з громадськими організаціями щодо інформування про соціальні послуги, які надаються сім'ям.

В Управліннях праці та соціального захисту населення районних в місті Києві державних адміністрацій розміщені тематичні стенди, які містять витяги з законів та інших нормативних документів, роз'яснення щодо порядку оформлення та отримання усіх видів державної соціальної допомоги, соціального захисту та обслуговування населення.

Відділом у справах сім'ї, молоді та спорту Подільської районної в місті Києві державної адміністрації розроблена «Пам'ятка» для багатодітних сімей щодо пільг, відділом у справах сім'ї, молоді та спорту Печерської районної в місті Києві державної адміністрації розповсюджено інформаційні матеріали щодо видів державної допомоги багатодітним сім'ям в поліклініках та закладах освіти району тощо.

У Закарпатській області видано посібники з питань сімейної політики щодо оформлення нагородних матеріалів на присвоєння почесного звання України «Мати-героїня» для структурних підрозділів, відповідальних за реалізацію сімейної політики в районах та містах області.

У Вінниці розроблено та видано збірку інформаційних матеріалів для сім'ї із викладкою про розподіл сімейних обов'язків. У м. Жмеринка виданий інформаційний довідник закладів, установ та організацій у Вінницькій області, які надають допомогу у випадку насильства в сім'ї.

У Закарпатті підготовлено та видано довідник для слухачів Школи підготовки молоді до шлюбу «Абетка шлюбно-сімейних відносин», посібник щодо оформлення нагородних матеріалів на присвоєння почесного звання України «Мати – героїня» та посібник з питань сім'ї та соціального захисту багатодітних сімей.

В Івано-Франківську розроблено, виготовлено та розповсюджено рекламні матеріали, зокрема буклети на тематику свідомого батьківства: «Любов – найкращий засіб виховання?», Особливості стосунків БАТЬКИ - ДІТИ».

Виготовлено та розповсюджено Департаментом соціального захисту населення Луганської ОДА спільно з USAID інформаційного дайджесту «Актуальна інформація отримувачам державної допомоги сім'ям з дітьми», «Актуальні питання сімейної, гендерної політики, попередження насильства в сім'ї та сиріцтва», листівки «Насильство: запобігти та зупинити» (зокрема, щодо шляхів допомоги постраждалим від насильства), «Адресний принцип

надання пільг на оплату житлово-комунальних послуг», спільно з Норвезькою радою у справах біженців підготовлено брошури «Порядок державної реєстрації народження дитини», «Надання допомоги по вагітності та пологам», «Надання соціальної відпустки одиноким матерям» та інші.

Протягом 2016 року спеціалістами центрів СССДМ Миколаївської області під час здійснення соціальної роботи з сім'ями, які опинилися в складних життєвих обставинах та сім'ями демобілізованих військовослужбовців, які проходили службу в районах проведення антитерористичної операції, було розповсюджено листівки і буклети щодо порядку оформлення державних соціальних допомог та субсидій, які були надані Департаментом соціального захисту населення облдержадміністрації.

Зазначену інформацію отримали близько 8 тис. сімей вразливих категорій та 3331 сім'я демобілізованих військовослужбовців, які проходили службу в районах проведення АТО.

Також серед непрацюючих працездатних осіб з числа членів малозабезпечених сімей, які отримують державні соціальні допомоги малозабезпеченим сім'ям, та внутрішньо переміщених осіб розповсюджені інформаційні повідомлення щодо запровадження в області з 1 липня 2016 року по 31 грудня 2017 року проекту «Модернізація системи соціальної підтримки населення України».

В області постійно вживаються заходи, спрямовані на інформування населення щодо надання державних соціальних гарантій та виявлення сімей, які потребують державної підтримки.

Проводиться системна інформаційно-роз'яснювальна робота із залученням засобів масової інформації щодо порядку призначення усіх видів державних соціальних гарантій населенню шляхом виступів на обласних та районних теле- радіо каналах; розміщення матеріалів в друкованих ЗМІ та направлення інформації на громадські організації.

Департаментом розроблено пам'ятки по кожному виду державних соціальних гарантій, які розповсюджуються серед громадян як на особистих прийомах працівників керівного складу, так і через рай(міськ) управління, територіальні центри соціального обслуговування та їх відділення, сільські (селищні) ради, територіальні громади.

Крім того, для підвищення рівня обізнаності працює Миколаївська обласна безкоштовна телефонна «гаряча лінія» - 0800-500-620 та 33 районні(міські) телефонні «гарячі лінії»; створені і діють «мобільні соціальні офіси» управлінь соціального захисту населення, затверджені графіки виїзного обслуговування населення.

Захід 6 (завдання 2). Проведення щорічних регіональних тематичних семінарів з питань підтримки сім'ї та соціального захисту багатодітних сімей.

На виконання наказу Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту від 13.08.2008 № 3337 «Про єдиний облік багатодітних сімей в Україні!», зареєстрованого в Мін'юсті 05.09.2008 за № 815/15506, Мінсоцполітики отримує та узагальнює від регіонів соціально-економічні і статистичні відомості щодо багатодітних сімей.

За інформацією із областей в Україні всього проживає 327 692 багатодітні сім'ї та 1 100 926 у них дітей.

З них: 1 470 сімей, в якій виховується 10 і більше неповнолітніх дітей; 1 599 сімей, в яких виховується 9 дітей; 2 768 сімей, в яких виховується 8 дітей; 43 182 – сім'ї, в яких виховується від трьох дітей до семи дітей.

Відомості про сімей:

повних – 225 568 сімей;

виховуються батьком – 1 827 сімей;

виховуються матір'ю – 66 429 сімей;

молодих – 115 753 сімей.

Потребують поліпшення житлових умов 49 890 багатодітних сімей, на квартирному обліку перебувають 16 660 сім'ї та 24 134 сімей перебувають на обліку в банку даних сімей, які опинилися в складних життєвих обставинах.

Київським міським центром сім'ї "Родинний дім" проведено:

- інформаційно-просвітницької акції для багатодітних родин м. Києва «Знання об'єднують родину».
- Культурно-мистецька акція «В родинному колі» для багатодітних родин м. Києва
- Робоча зустріч ради багатодітних родин щодо об'єднання зусиль в реалізації сімейної політики м. Києві;
- Семінар нарада з активом громадських організацій, що займаються питаннями багатодітних сімей щодо соціально-правової підтримки даної категорії родин.

В 2016 році в м. Києві проведено ряд зустрічей з представниками районних спілок багатодітних сімей, активістами членів багатодітних родин щодо соціальної підтримки багатодітних сімей державними (міськими) органами влади.

Робота з багатодітними родинами та співпраця з громадськими організаціями, що займаються питанням багатодітних родин підвищила ефективність реалізації сімейної політики у м. Києві і сприяє гармонізації родинних стосунків, піднімає імідж багатодітної родини у суспільстві. В результаті співпраці лідери ГО передають свої знання та досвід здобутий в процесі навчання в «Родинному домі» передають членам своїх об'єднань.

Охоплено: 190 осіб лідерів громадських об'єднань.

В Одеській області за навчальною програмою «Підготовка спеціалістів до здійснення соціального супроводу сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах» було проведено навчання для 339 фахівців із соціальної роботи.

В обласній науковій універсальній бібліотеці імені Д.І.Чижевського в м. Кіровограді відбулося засідання «круглого столу» щодо підвищення ролі сім'ї у суспільстві. Спільно з регіональним фондом «Відкрита Україна» започатковано проект «Родинне тепло», що спрямований на підтримку сім'ї, популяризацію сімейних цінностей.

У вересні 2016 року Чернігівською ОДА під час проведення дводенного тематичного семінару для представників структурних підрозділів у справах сім'ї, молоді та спорту райдержадміністрацій, міськвиконкомів розглянуто питання про організацію роботи щодо забезпечення багатодітних сімей посвідченнями батьків та дитини з багатодітної сім'ї, ведення обліку багатодітних сімей.

З метою поліпшення соціального статусу багатодітних сімей та надання матеріальної і соціально-педагогічної допомоги першокласникам із малозабезпечених багатодітних родин Черкаської області управління у справах сім'ї, молоді та спорту 27 серпня 2016 року проведено обласну акцію «До школи - з радістю!», у ході якої 200 першокласників із малозабезпечених багатодітних родин отримали шкільні ранці.

Захід 7, 8, 9 (завдання 2). Проведення щорічних Всеукраїнських і регіональних свят та культурологічних акцій з питань сім'ї (День сім'ї, День матері). Проведення фестивалю-конкурсу «Таланти багатодітної родини». Підготовка та проведення свята «День батька».

З метою духовного відродження національно-культурних традицій української сім'ї, зміцнення ролі жінки-матері в житті суспільства та підвищення статусу чоловіка як батька у виховному процесі дітей на рівні регіонів щороку проводяться святкові заходи з нагоди відзначення Дня сім'ї, Дня матері, Дня родини, Дня батька тощо.

З нагоди Міжнародного дня сім'ї та Дня матері в Київському національному академічному театрі оперети проведено міський захід з показом вистави «Пригоди бременських музикантів», охоплено 721 особу. До Дня захисту дітей по вул. Хрещатик проведено міський захід, охоплено більше 3000 осіб.

У Волинській області відбулось театралізоване свято «Мамина колискова» до Дня матері та Міжнародного дня сім'ї. Згідно з програмою свята проводились такі заходи: конкурс дитячого малюнка на асфальті, виставка робіт учасників обласного конкурсу образотворчого мистецтва, театралізоване дійство «Мамина колискова», флеш-моб «Подаруй мамі квітку!».

За організаційної та фінансової підтримки на дольових засадах ініціативи громадської організації «Центр розвитку родини «Калейдоскоп» проведено концерт для багатодітних сімей «Вечір фортепіанного дуету», що відбувся 13 листопада 2016 року в м. Ужгород.

Відбулася низка заходів і в Запорізькій області: організовано нагородження лауреатів обласного конкурсу «Господиня свого краю», що закінчилось врученням дипломів та квітів 35 видатним жінкам – переможцям конкурсу; організовано і проведено в к/т ім. Довженка урочистий захід з врученням видатним жінкам регіону нагород та грамот на чолі з концертною програмою; організовано і проведено виставку фоторобот фотоконкурсу «Миттєвості сімейного щастя» у фойє к/т ім. Довженка, переможцями стали 15 учасників.

Проведено районні та міські заходи в Івано-Франківській області: Фестиваль «Гордість родини»(м. Івано-Франківськ), родинне свято «Серця двох» (Косівський р-н), родинне свято «Ось малята» (м. Івано-Франківськ); родинне свято «Дивогонки» (м. Івано-Франківськ), Свято щасливої сім'ї» до Міжнародного дня сім'ї (Городенківський р-н), фестиваль молодих сімей «Барви літа» (Снятинський р-н), конкурс дитячої обдарованості серед дівчаток до 12 років «Міні-міс Коломиї» (м.Коломия), конкурсу молодих

сімей «Секрети сімейного щастя» (м.Калуш), фотоконкурс «Мить сімейного щастя» (м.Калуш).

З метою пропагування цінностей сімейного життя, підготовки молоді до сімейного життя Житомирськими обласним, міськими, районними, селищними та сільськими центрами СССДМ області на відзначення Дня Матері та Міжнародного дня сім'ї проведені заходи круглі столи, лекційно-тренінгові заняття щодо зміцнення взаємостосунків у сім'ї, профілактики жорстокого поводження з дітьми та насильства в сім'ї, підготовки молоді до сімейного життя, подолання конфліктних ситуацій в сім'ї, корекції сімейного спілкування (охоплено 203 особи з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, дітей та молоді з функціональними обмеженнями, сільської молоді, членів сімей, які опинились в складних життєвих обставинах, в тому числі членів внутрішньо переміщених сімей з зони проведення антитерористичної операції на Сході України та з АР Крим, сімей військовослужбовців, учасників антитерористичної операції на Сході України, молодих та студентських сімей, молоді, яка готується до вступу в шлюб, майбутніх матерів); бесіди з метою корекції сімейного спілкування, зміцнення взаємостосунків між батьками та дітьми, підтримки батьківського авторитету, інформування населення про сімейні форми виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, формування позитивної громадської думки щодо сімейних форм виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, розвитку духовності та моральності молоді (охоплено 331 особу); відеолекторії з питань популяризації сімейних форм виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, запобігання ранньому соціальному сирітству, формування здорового способу життя; інтерактивні зустрічі, тематичні вуличні ігротеки, конкурси дитячих творів, дитячих малюнків, конкурсно-розважальні програми, рольові ігри; дні сімейного консультування, індивідуальне консультування членів сімей та молодих осіб, які опинилися в складних життєвих обставинах, в тому числі внутрішньопереміщених сімей з зони проведення антитерористичної операції на Сході України та з АР Крим, сімей військовослужбовців, учасників антитерористичної операції на Сході України, сімей поранених та загиблих в зоні проведення антитерористичної операції, одиноких матерів.

До проведення заходів були залучені фахівці організацій–соціальних партнерів: міських, районних відділів у справах сім'ї, молоді та спорту, юстиції, освіти, культури, служб у справах дітей, відділів кримінальної міліції у справах дітей міськрайвідділів УМВС України в Житомирській області, міських, районних територіальних медичних об'єднань, громадські молодіжні організації, волонтери міських, районних центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді.

Всього заходами відповідної тематики Житомирського обласного, міських, районних центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді охоплено понад 30 тис. осіб.

В рамках «Клубу майбутніх наречених» Хмельничини проведено 7 презентаційних та лекційних занять для 267 учнів та студентів середньо-спеціальних та вищих навчальних закладів.

Спеціалістами Чернігівських центрів СССДМ надано понад 8 тисяч індивідуальних консультацій з питань репродуктивного здоров'я, сімейного мікроклімату та понад 5 тисяч – щодо планування сім'ї, відповідального батьківства.

На виконання Плану заходів Сумською ОДА з нагоди Дня матері, Міжнародного дня сім'ї на міському і районному рівнях відбулися культорологічні акції та регіональні свята.

Департаментом соціального захисту населення ОДА та Сумською міською бібліотекою ім.Т.Г.Шевченка проведено засідання у форматі «круглого столу» на тему: «Сім'я – острівцець щастя і затишку» (14.05.2016). Центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді провели 45 заходів, охоплено 726 осіб.

Традиційними в Миколаївській області є заходи популяризації ролі багатодітної матері у суспільстві: до Міжнародного Дня сім'ї та Дня Матері. Організуються урочистості за участю голови облдержадміністрації та голови обласної ради.

На виконання п. 8.3 Міської цільової програми «Діти. Сім'я. Столиця на 2016-2018 роки», затвердженої рішенням Київської міської ради від 11.02.2016 № 90/90 Служба у справах дітей та сім'ї м. Києва спільно з Київським міським центром соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді в травні 2016 року організували проведення Фестивалю сімейних цінностей «В родинному колі» з нагоди святкування Міжнародного дня сім'ї та Дня матері. До участі в заході були запрошені сім'ї столиці, учнівська та студентська молодь, громадські організації (близько 3000 учасників).

В липні 2016 року Службою у справах дітей та сім'ї м. Києва було проведено міський соціокультурний захід з нагоди святкування Українського дня родини та Дня батька, в якому взяли участь близько 700 багатодітних та неповних родин м. Києва.

Київським міським центром сім'ї «Родинний дім» було проведено культурно-мистецькі акції до Дня Матері та Міжнародного дня сім'ї «День сім'ї: в родинному колі», «Всеукраїнський день родини та культурно-мистецька акція «Юнь Києва» (охоплено 4000 осіб)

Службою у справах дітей та сім'ї виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) спільно з МГО «Міжнародний Центр Батьківства» у співпраці з просімейними громадськими організаціями 18 вересня 2016 року було організовано та проведено загальноміський соціокультурний захід з нагоди святкування Всенародного Дня батька.

Мета заходу: пропагування відповідального батьківства, підвищення ролі батька (татка) в родині та суспільстві.

Понад 3000 сімей столиці стали учасниками цікавих соціальних, спортивних ігор та змагань, взяли участь у майстер-класах та ін.

Проведено ІХ обласний фестиваль сімейної творчості «Родинні скарби Кіровоградщини». Захід був спрямований на відродження та популяризацію моральних цінностей української родини, відтворення та збереження народних традицій, розкриття таланту та творчих здібностей сімей Кіровоградщини.

З метою відродження та популяризації цінностей багатодітної української родини, створення умов для всебічного розвитку дітей з багатодітних та малозабезпечених родин, збереження народних традицій та історичної спадщини спільно з Всеукраїнським союзом жінок-трудівниць «За майбутнє дітей України» з 2003 року проводиться конкурс-фестиваль «Таланти багатодітної родини».

В свою чергу, відбіркові тури проходять в регіонах в березні місяці. Учасниками фестивалю є талановиті діти з багатодітних та малозабезпечених сімей області (окремі виконавці і творчі колективи) віком від 9 до 16 років.

Захід 1, 2, 4, 5 (завдання 3). Розроблення програми підготовки молоді до подружнього життя. Впровадження в регіонах програми підготовки молоді до подружнього життя (підготовка спеціалістів районних центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, забезпечення виконання програми підготовки молоді до подружнього життя). Підготовка сімей до відповідального батьківства. Проведення моніторингу програми підготовки молоді до подружнього життя.

Пріоритетним завданням Програми залишається реалізація системної підготовки молоді до подружнього життя, зокрема, впровадження комплексу заходів з підготовки сімей до подружнього життя.

Сім'я є базовою передумовою функціонування соціуму. З метою передачі підліткам і молодим сім'ям комплексних знань про сімейне життя; про те, що таке сім'я, на яких засадах вона повинна створюватися, про особливості міжособистісних взаємовідносин у сім'ї; про аспекти виховання дітей та інші питання, розуміння яких вкрай необхідно кожному подружжю для створення дійсно щасливої родини, Мінсоцполітики розроблено та затверджено Програму навчання спеціалістів щодо підготовки молоді до подружнього життя (наказ Мінсоцполітики від 27.12.2013 № 906).

З метою передачі підліткам і молодим сім'ям комплексних знань про сімейне життя видано навчально-методичний посібник для фахівців, які впроваджують програми підготовки до подружнього життя.

Впровадження Програми відбувається в регіонах шляхом проведення семінарів для обласних та районних спеціалістів, які будуть готувати молодь до подружнього життя.

Програма розрахована на соціальних та педагогічних працівників, психологів, представників громадських організацій.

Зміст Програми включає педагогічні основи викладацької діяльності в названій аудиторії з урахуванням її специфіки та основні теоретичні питання роботи з молоддю, нареченими і подружніми парами.

Програма складається з 4 модулів: «Основні поняття та особливості впровадження Програми підготовки молоді до подружнього життя», «Організація засвоєння змісту Програми», «Теми курсу та логіка їх формування», «Супровід учасників після курсів», які розкривають низку теоретичних та практичних знань щодо підготовки молоді до шлюбу.

Так, у м. Києві на початку 2016 року Мінсоцполітики проведено навчальний семінар з питань підготовки молоді до подружнього життя для

спеціалістів обласних, Київської міської та районних в м. Києві державних адміністрацій по роботі з молоддю.

Першочерговим завданням державної сімейної політики має стати формування у молодих людей прагнення мати повну сім'ю з кількома дітьми, запровадження системи особистих і суспільних ціннісних орієнтацій на сімейний спосіб життя.

На базі Рівненського обласного центру перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ та організацій проведено короткостроковий тематичний семінар «Програма навчання спеціалістів щодо підготовки молоді до подружнього життя» для фахівців райдержадміністрацій, виконавчих комітетів рад міст обласного значення, які проводитимуть навчання щодо підготовки молоді до подружнього життя.

Спеціалісти отримали практичні знання та вміння щодо впровадження програми підготовки молоді до подружнього життя на місцях.

З метою підтримки сім'ї, надання кожному з її членів можливостей самореалізації, самовизначення, самовдосконалення, формування серед молоді відповідального ставлення до батьківства, підготовки до сімейного життя при Чернігівських центрах СССДМ регіону функціонують спеціалізовані формування «Служба соціальної підтримки сімей».

Спеціалістами центрів СССДМ надано понад 8 тисяч індивідуальних консультацій з питань репродуктивного здоров'я, сімейного мікроклімату та понад 5 тисяч – щодо планування сім'ї, відповідального батьківства. У навчальних закладах області проведено заходи з питань підготовки молоді до сімейного життя, планування сім'ї, збереження репродуктивного здоров'я, якими охоплено понад 11 тис. осіб.

З метою профілактики безвідповідального батьківства спеціалісти центрів СССДМ здійснювали соціальну підтримку вагітних жінок уразливих категорій. Протягом звітного періоду індивідуальною роботою охоплено 358 вагітних жінок, які опинились у складних життєвих обставинах, з них 144 – взято під соціальний супровід. Їм надано комплекс соціальних послуг, спрямованих на подолання кризових ситуацій.

Проводилась робота з питань підготовки майбутніх батьків до безпечних та парних пологів, формування усвідомленого ставлення до батьківства, розвитку навичок, умінь та знань по догляду за немовлятами, подолання перед- та післяпологових депресивних станів, підтримки жінок, які народили дітей. Індивідуальною роботою охоплено 787 отримувачів послуг відповідної категорії, груповою - 1586.

Особливої уваги соціальних працівників потребували випадки, коли існувала загроза відмови від дитини. Протягом 2016 року зафіксовано 17 повідомлень про жінок, які виявили намір залишити новонароджену дитину. Завдяки спільній роботі соціальних і медичних працівників регіону 9 (53%) матерів забрали дітей у родини.

Київським міським центром сім'ї «Родинний дім» років реалізовано програму підготовки молоді до подружнього життя «Щаслива сім'я». В рамках програми проведено безліч заходів для молоді та молодих сімей в юридичному, соціальному, медичному та психологічному напрямках.

Поряд з цим, Київським міським центром сім'ї «Родинний дім» реалізовано програми:

- «Репродуктивне здоров'я: відповідальне батьківство та безпечне материнство» – підготовка сімей до народження дитини, проведення роз'яснювальної роботи серед сімей з питань репродуктивного здоров'я сім'ї. В рамках програми проведені тренінги для батьків, арт-терапевтичні заняття для жінок та родин, навчальні заняття з курсу підпрограми «Життя в гармонії» для пар, які знаходяться на стадії розлучення, лекції для молоді та молодих сімей;

- «Клуб родинної культури» (формування гармонійних стосунків у сім'ях, запобігання розлучення, надання допомоги сім'ям у вихованні дітей, збереження та популяризація кращих родинних звичаїв та традицій, підтримка творчих родин). В рамках програми проведені культурно-мистецькі акції, лекції для батьків, арт-терапевтичні майстерні для громадян, майстер-класи для батьків та дітей, благодійний вечір, флеш-моб;

- програма гендерної освіти населення. В рамках програми проведено виставки літературних джерел, семінарсько-тренінгові заняття, надані послуги в рамках діяльності Ресурсного гендерно-освітнього центру, проведені заняття в рамках підпрограми «Почни власну справу».

Захід 1, 2 (завдання 4). Проведення навчальних семінарів, тренінгів з питань запобігання насильству в сім'ї із спеціалістами місцевих органів виконавчої влади, які працюють з особами, які постраждали від насильства в сім'ї, та працівників органів внутрішніх справ. Проведення навчання для спеціалістів місцевих органів виконавчої влади щодо осіб, які постраждали від насильства в сім'ї та які вчинили насильство в сім'ї, а також з дітьми, які стали свідками насильства в сім'ї.

З метою обговорення актуальних проблем та шляхів децентралізації влади під час реалізації державної політики з питань сім'ї, гендерної рівності, протидії торгівлі людьми та попередження насильства в сім'ї, Міністерством соціальної політики за участю експертів громадської організації «Ла Страда – Україна» у рамках реалізації проекту «Подолання соціальних наслідків конфлікту на Донбасі та незаконної анексії Криму за допомогою державних структур в Україні та громадянського суспільства» з вересня 2016 року по лютий 2017 року проведено одноденні тренінги «Ініціатива із запобігання сексуальному насильству під час конфлікту» для працівників департаментів соціального захисту населення, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, поліції, працівників системи освіти та медичних працівників.

Кожен тренінг розрахований на 20-25 учасників. Зазначені тренінги проведено у Вінницькій, Волинській, Дніпропетровській, Житомирській, Закарпатській, Запорізькій, Івано-Франківській, Кіровоградській, Київській, Львівській, Миколаївській, Одеській, Полтавській, Рівненській, Сумській, Тернопільській, Херсонській, Хмельницькій, Черкаській, Чернівецькій, Чернігівській областях та м. Києві.

Щороку, за ініціативи Департаменту громадської безпеки МВС та за участю різних організацій (ОБСЄ, ПРООН, Ла Страда – Україна, Волонтер, Дніпропетровська громадська організація «Жіночий інформаційно-

координаційний центр» та ін.), з керівниками служби дільничних інспекторів міліції ГУМВС, УМВС, працівниками управління кримінальної міліції у справах дітей та вищих навчальних закладів системи МВС України проводяться міжрегіональні науково-практичні конференції щодо вдосконалення роботи з профілактики насильства в сім'ї.

З метою підвищення фахового рівня спеціалістів, які проводять корекційні програми для осіб, які вчиняють насильство в сім'ї у регіонах України проводились дводенні навчальні тренінги-семінари щодо впровадження корекційних програм з особами, які вчинили насильство в сім'ї. Також проведено спеціалізовані семінари-навчання для районних (міських) мультидисциплінарних груп по впровадженню корекційної програми на районному (міському) рівні.

З метою підвищення кваліфікації кадрів у сфері попередження насильства в сім'ї за сприяння центрів перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій проведено тематичні семінари для різних категорій державних службовців органів виконавчої влади та місцевого самоврядування: заступників голів райдержадміністрацій та міськвиконкомів з гуманітарних питань, сільських та селищних голів, керівників кадрової служби райдержадміністрацій, міськвиконкомів та відповідних підрозділів органів внутрішніх справ.

На базі обласних центрів перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій для спеціалістів мережі ЦСССДМ організовано та проведено: тематичні короткострокові семінари щодо здійснення соціальної роботи із сім'ями, які опинилися у складних життєвих обставинах та підготовки спеціалістів до здійснення соціального супроводу таких сімей; курси для начальників управлінь соціального захисту населення; семінари-наради для фахівців управлінь соціального захисту населення, до сфери повноважень яких належать питання щодо попередження насильства в сім'ї.

Інформацію з питань попередження насильства в сім'ї включено до навчальних програм соціальних працівників, організованих обласними центрами соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді.

На виконання наказу Міністерства соціальної політики України від 29.02.2016 № 199 «Про внесення змін до Плану підвищення кваліфікації працівників підприємств, установ, організацій сфери управління Міністерства соціальної політики України у 2016 році» у період з 10 по 12 жовтня 2016 року проведено тематичний короткотерміновий семінар на тему: «Посилення міжвідомчої взаємодії суб'єктів, що організовують, забезпечують і проводять заходи у сфері запобігання домашньому насильству» для керівників структурних підрозділів, відповідальних за реалізацію державної політики щодо попередження насильства в сім'ї обласних, Донецької і Луганської військово-цивільних та Київської міської державних адміністрацій.

Семинар проведено на базі Центру підвищення кваліфікації працівників сфери управління Міністерства соціальної політики України (м. Київ, вул. Лук'янівська, 77).

Захід 3, 4, 5 (завдання 4). Надання допомоги членам сімей, в яких скоєно насильство, центрами соціально-психологічної допомоги. Виконання корекційних програм для осіб, які вчиняють насильство. Забезпечення діяльності телефонних «гарячих ліній» з надання інформації для осіб, які опинились у складних життєвих обставинах, в тому числі тих, що постраждали від насильства в сім'ї.

Протягом 2016 року сім'ям з дітьми та особам, які постраждали від насильства в сім'ї надавалися послуги в центрах соціально-психологічної допомоги, яких станом на 1 січня 2017 року в Україні функціонувало 19 (Волинській, Дніпропетровській, Донецькій, Житомирській, Закарпатській, Запорізькій, Івано-Франківській, Кіровоградській, Львівській, Миколаївській, Одеській, Рівненській, Сумській, Тернопільській, Хмельницькій, Черкаській, Чернівецькій, Чернігівській областях та м. Києві). Не функціонує центр соціально-психологічної допомоги в Луганській області.

Протягом звітнього періоду в центрах соціально-психологічної допомоги допомогу отримали сім'ї з дітьми та особи. Допомога у наданні соціальних послуг в зазначених закладах здійснювалася як в умовах цілодобового стаціонару так і в денному стаціонарі (без забезпечення притулку).

У центрах соціально-психологічної допомоги послуги з приводу насильства в сім'ї отримали 1080 осіб та 163 сім'ї з дітьми (в них, осіб старше 18 років – 211, дітей до 18 років – 185), що становить 2,5 % від загальної кількості сімей, які знаходилися на обліку в центрах з приводу вчинення насильства в сім'ї.

Протягом 2016 року на обліку в органах національної поліції з приводу вчинення насильства в сім'ї перебувало 63 723 особи (у порівнянні з показниками аналогічного періоду минулого року 67 128 осіб, зменшення на 5,1 %, та 95204 особи у 2013 році).

За вчинення насильства в сім'ї органами національної поліції для проходження корекційних програм було направлено 3787 осіб, що становить 4,7 % від загальної кількості осіб, які перебували на профілактичному обліку (у порівнянні з аналогічним періодом минулого року, 5 704 особи, зменшення на 33,7 %).

При цьому, як показує аналіз, корекційні програми пройшли 1 401 особа, що становить 36,1 % від загальної кількості направлених осіб та лише 3,8 % від кількості осіб, які перебували на профілактичному обліку в органах національної поліції (у порівнянні з аналогічним періодом минулого року, корекційні програми пройшли 1 265 осіб, збільшення на 10,7 %).

Разом з тим, не проводиться робота щодо впровадження корекційних програм у 9 областях України: Закарпатській, Івано-Франківській, Луганській, Львівській, Полтавській, Рівненській, Сумській, Херсонській та Чернігівській (у зазначених регіонах органами національної поліції не

направлено жодної особи, якою вчинено насильство в сім'ї для проходження корекційних програм).

У 2016 році на корекційні програми дільничними офіцерами поліції направлено 291 особа. Пройшли корекційні програми - 49 осіб (7 жінок, 42 чоловіка).

До проведення корекційної роботи з особами, які вчинили насильство в сім'ї в місті Києві були залучені психологи Київського міського центру сім'ї «Родинний дім», брайонних центрів у справах сім'ї та жінок та 4 залучених спеціалістів-психологів за міською програмою «Корекційна робота з особами, які вчинили насильство в сім'ї».

У обласному центрі соціально-психологічної допомоги Івано-Франківської області надано допомогу членам сімей, в яких скоєно насильство 106 особам, а саме 26 сім'ям (в них дорослих 26, дітей 78).

У Волинській області продовжується робота з особами, які вчинили насильство в сім'ї. Так, за 2014 рік на проходження таких програм було направлено 637 осіб, з яких 218 - пройшли корекційні програми. У 2015 році на проходження програм було направлено 329 осіб, з яких 150 - пройшли корекційні програми. У 2016 році на проходження таких програм було направлено 273 особи, з яких 107 - пройшли корекційні програми.

У ході проведення щорічної Акції «16 днів проти насильства» працівниками Департаменту сімейної, гендерної політики та протидії торгівлі людьми Мінсоцполітики надавалися консультації на Національній телефонній «гарячій лінії» з питань попередження домашнього насильства та Національній дитячій «гарячій лінії» з дітьми з питань жорстокого поводження з дітьми та інших порушень прав дитини (25.11.2016, 02.12.2016 та 08.12.2016).

У регіонах України на базі структурних підрозділів, відповідальних за реалізацію державної політики щодо попередження насильства в сім'ї, служб у справах дітей обласних та Київської міської державних адміністрацій, регіональних центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді функціонує велика кількість телефонних «гарячих ліній», «телефонів довіри» та телефонів екстреного реагування.

Особам, які постраждали від насильства в сім'ї (в тому числі у відношенні до жінок), надавалася психологічна та інформаційно-консультативна допомога в телефонному режимі. Також надавалася необхідна інформація про органи, установи та заклади, до яких можна звернутися у випадках вчинення насильства або існує реальна загроза його вчинення.

З жовтня 2016 року на базі Київського міського центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді діє «гаряча лінія» «Парасолька від насильства» (безкоштовно зі стаціонарних телефонів та телефонних автоматів міста Києва). Впродовж звітного періоду на «гарячу лінію» надійшло 572 звернення, 511 – від дівчат та жінок та 61 – від чоловіків.

65 осіб звернулися за консультацією на телефонну «гарячу лінію» до Київського міського центру роботи з жінками.

На базі Центру сім'ї Дарницького району було проведено чотири «гарячі лінії» з питань надання та оформлення пільг багатодітним сім'ям,

попередження насильства в сім'ї та протидії торгівлі людьми. В роботі «гарячої лінії» взяли участь спеціалісти Управління у справах сім'ї, молоді та спорту, Служби у справах дітей, Центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та Центру сім'ї. На «гарячу лінію» зателефонувало 33 особи.

Захід 1, 2 (завдання 5). Проведення моніторингу досягнення очікуваних результатів Програми визначення її ефективності. Забезпечення підготовки видання про стан сімей та шляхи реалізації державної політики з питань сім'ї.

Підготовлено Державну доповідь про стан сімей за підсумками 2014-2015 років спільно з Інститутом демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи Національної Академії Наук України на основі інформації від причетних центральних органів виконавчої влади, обласних та Київської міської державних адміністрацій.